

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Izhaja vsak četrtek.

List velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr. za četrletno 80 kr. — Naročnina se pošilja opravnitvni v stolnem farovžu. Deležniki tiskovnih društev dobivajo list brez posebné naročnine.

Posamezne liste prodava knjigar Novak na velikem trgu po 5 kr. — Rokopis se ne vračajo, neplačani listi ne sprejemajo. — Za oznakila se plačuje od navadne vrstice, če so natisne enkrat, 8 kr., dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr., in vsakokrat za kolek 30 kr.

Nova tlaka in sužnost.

Dné 7. sept. 1848., t. j. pred 25 leti se je odpravila stara tlaka, (rabota) in desetina. Sicer so morali kmeti težko „rešitev“ plačevati, vendar rešeni so bili jarma, v katerega so jih nemški nasilniki vpregli že pred veliko sto leti.

Ali zdaj ubogega kmeta porivajo in tiščijo v novo sužnost in hlapčevstvo. Naš slovenski kmet leze od dne do dne dalje v novo sužnost. Rešen sužnosti grajšakov, propada v hlapčevstvo denarnih mešetarjev in oderuhov.

To se godi tako:

Slovenski kmet se je dal od liberalnih dohtarjev in notarjev in sploh mestjanov in tržanov pregovoriti, da je same liberalce volil za poslance, večjidel same dohtarje in notarje.

Ti so kmetu pripomogli do nekaterih postav, ki mu gotovo niso povoljne, da ne rečemo naravnost: na škodo. Taka je na primer, postava: da se sme ženiti, kdor in kder le hoče — brez vsega prašanja srenj ali občin. Ali tega liberalni dohtarji niso pomislili, da so po tej postavi veliko skrbi in težav srenjam naložili, število potepuhov pa pomnožili.

Druga taka postava je, da sme vsak po svoji volji od posojenih denarjev jemati po 10, 20, 50 in več procentov. Tako so nadelali gladkopot odritjam, o katerih bo Sl. Gosp. še večkrat govoril.

Vendar najpogubnejša utegne za naše kmete biti postava, da sme vsak po svoji volji od svoje hiše ali posestva oddajati kos za kosom, dokler ne ostane, kakor prazne stene in predrene strehe. Tako zgine posestvo za posestvom. — Poprej svoboden kmet postane hlapec ali „lonar“ najemnik novih gospodov. Kdo pa so ti gosodje? Tisti, ki imajo denar. Denar pa je pred vsem v rokah judov in liberalcev, mestjanov, dohtarjev in notarjev — sploh denarskih mešetarjev ali kapita-

listov. Ti kopujejo posestva, ker se zoper moč njihovega kapitala premali posestniki nikakor več braniti ne morejo. Kmetski ljudji postajajo sužni liberalnih peneznih mogočnikov.

To ni prazen strah Sl. Gospodarja.

Povsod, kder so liberalci postavili, da se smejo grunti ali posestva trgati na kose in kosčke, povsod so svoboden, močen kmetski stan zatrli in iztrebili. Ljudje so na kmetih večjidel revni težaki, vajncarji, hlapci in lonarji denarske gospode postali. Tako je na Angleškem, tako se godi po nekaterih krajih na Nemškem. Tudi pri nas se enaka kaže.

Le pogledjmo, kako je v Sl. Goricah, v Halozih itd.! Domačih, samosvojih posestnikov je od leta do leta menje. Mestna gospoda, tujeji si kopujejo posestva, slovenski kmet pa jim služi za viničarja. Blizo Maribora že težko najdeš domačega posesnika ali kmeta. Številno ljudstvo je ondi že popolnem zašlo v „novo tlako in sužnost.“

Zali Bog, da ova za Slovence žalostna prikazen vedno dalej sega. Tudi po goratih in gozdnatih krajih na Slovenskem kopujejo pohlepni fabrikanti in drvarski barantači (večjidel judi) posestva ter jih do čista posekajo. Ostale goličave potem dajo razkosati „zersttklati“ in prodati.

Po tej poti pride kmetski stan na nič. Zgubil se bo v malih posestnikih, viničarjih, težakih in beračih, in zabredil v odvisnost ali sužnost.

O verjetnosti tega se bomo tem bolj prepričali, ako še sledeče pomislimo. Poželjivost, gizdost in lehkomišljenost se čem dalje bolj širi med prostim ljudstvom. Nasledki tega utegnejo tem hušji biti, ker sv. vere moč marsikaj, posebno pa slabe šole, motijo in ovirajo.

Razkosovanje in trganje gruntov bo tedaj čem dalje, tem bolj pogosto. Več, kakor se od posestva proda, menj se bo dalo še to, kar je ostalo, dobro obdelovati. Pridelki bodo vedno manjši,

skrb za otroke in družino pa tem težavniša. Kmalu zabrede posestnik v grabljive pesti dolžnikov, ki ga z davkarijo vred spravijo na boben ali na nič. Se na lastnem posestvu mora biti viničar ali pa težak — če ne on, pa gotovo njegovi otroci.

Ako se temu v okom ne pride, t. j., ako se svojevotjno razkosenje gruntov ne zabrani, potem bodemo polagama: imenitni, vrli steber države, svobodni kmetijski stan zgubili. Ljudstvo bo popolnem zapadlo novemu robstvu, vajnearski podložnosti in sužnosti.

Ali ker je še čas to nesrečo odvrniti, zato se hočemo zdramiti in voliti take poslance, ki bodo na to delali, da se ova nesrečna postava o razkosenju posestev odpravi.

Ker tega liberalni poslanci storiti ne morejo in tudi nečejo, zato bodemo takim ponudnikom slovo dali, n. pr. Seidlnu, dohtarjema Vošnjaku in Ploju. Volili bomo moževe, katerim je resnično mar za srečo in blagostan kmetijskega ljudstva, kakor sta n. pr. g. Herman in g. Kosar.

Stare tlake in desetine grajšakov smo rešeni, zdaj se pa hočemo tudi nove tlake in sužnosti obraniti, ki nam žuga od strani liberalnih peneznih mogočnikov, prebivajočih po mestih in trgih! Le vrlo na delo, dokler še ni pripozno!

Cerkvene zadeve.

Podružnice mariborske farne cerkve:

(Dalje.)

Cerkev sv. Ulrika v gračkem predmestju. Ta cerkev se že v 13. stoletju imenuje ino pravijo, da je ona bila stara farna cerkev mariborska. O njej ino iz njene zgodovine je znano sledeče:

Leta 1510. avgusta 31. dan je posvetil lavantinski kn. škof Leonard to cerkev ino njene 3 altarje: 1) sv. Ulrika, 2) sv. Janeza in Pavla na desni strani ino 3) sv. Sebastjana na levi strani. 1695. aprila 20. dan je potrdil papež Inocenc XII. bratovšino sv. Ulrika, kojo so vpeljali bili pri tej cerkvi. Leta 1703. je cerkev imela 2 stranska altarja. 1) sv. Franciška, pred katerim je gorela večna luč iz poročila mestnega župnika Andraša Rainerja, ino 2) novo postavljeni altar sv. Valentina. Imenovani župnik Rainer (1669—1685) je zapustil tej cerkvi 4400 gld., naj bi se za njim vsako leto obletnica ino vsaki teden ena sv. meša opravljala. Leta 1736. na dan sv. Aleksa je posvetil sekovski kn. škof Jakob Ernest glavni altar sv. Ulrika ino stranske altarje sv. Valentina, Matere Božje ino sv. Rozalije. Leta 1745. so začeli ob nedeljah ino praznikih božjo službo obhajati s slovenskoj pridgoj. Menda so bile do tega leta slovenske pridge v farni cerkvi. Eden mestnih kapelanov, katerega so imenovali slovenskega kapelana, je te božje službe tukaj opravljal. Tudi

mrliče so pokopavali tu na mrtvišču, ki je bilo okoli te cerkve, s zidom ograjeno. Leta 1746. aprila 20. dan sta Juri Leb, pekovski mojster, ino njegova žena Katarina svoj vinograd tej cerkvi sporočila, da bi se tu vsaki ponedelek sv. meša biala. Januara 20. dan, leta 1783. je komisija nasvetovala, da bi ta cerkev bila slovenska farna cerkev, poleg stoječi vetrinski dvor (Viktringhof) pa farovž. Ali temu svetu nasproti so konečno sosedno kapucinsko cerkev za farno cerkev odbrali, staro cerkev sv. Ulrika pa zaprli. L. 1794. ob času vojske so začeli to opuščeno cerkev rabiti za vojaško shranišče. Mešna oblačila ino ostale cerkvene oprave, ki so še pri tej cerkvi shranjene bile, so se po določbi sekovskega ordinariata od 29. decembra 1809. slovenski farni cerkvi oddale. 1809. so nehali pri tej cerkvi kopavati. L. 1810. oktobra 1. dan so pa cerkev prodali za 1660 gl. Še le 21. dan avgusta leta 1811. je sekovski kn. škofjstvo hočkemu nadžupniku Franca Augustinu, administratorju mariborske dekanije, naročilo, svetinje iz prodane cerkve pobrati. Slednjič so to cerkev, ki je stala pred sedajnoj vojaškoj bolnišnicoj, nekdanjim vetrinskim dvorom leta 1841. podrli.

Kakor je Zveličar naš napovedal, tako se zdaj godi. Cerква božja se širi po vsch delih sveta. V Evropi stoluje jeni vidni glavar Pij IX. Zraven jega štejejo 47 kardinalov, 3 patriarhe, potem 106 nadškofov, 501 škofov in 9 apostolskih vikarjev.

V Aziji imamo: 6 patriarhov, 30 nadškofov, 40 škofov in 61 ap. vikarjev.

V Afriki je: 1 patriarh, 1 nadškof, 12 škofov in 26. apostolskih vikarjev.

V Ameriki je: 23 nadškofov, 137 škofov, 61 apost. vikarjev.

V Australiji in na bližnjih otokih sta 2 nadškofa, 17 škofov, 10 ap. vikarjev.

Ti pastirji pasejo više 200 milijonov Jezusovih ovčic.

Sin božji ni prašal niti Heroda, Pilata, niti cesarja Tiberija, ali sme sv. evangelj učiti, učence izbirati in apostole postavljati. Neodvisen in sloboden jim je djal: pojdite po vsem svetu, učite vse narode.

Vendar pruski neverci o tej cerkveni svobodi ničesar vedeti nečejo. Noben škof ne sme več na papeža gledati, noben mešnik na svojega škofa — vse opravlja in vlada svetna, pruska oblast. Lutrovski cesar hoče biti sam papež, jegovi ministri pa škofi. Ali ker se katoliški škofi temu hudemu nasilstvu ne udajo, zato bodo preganjani.

Štirem škofom so že zaprli duhovšnice, nadškofa poznanskega so obsodili na 200 tolarjev kazni, ali, če rajši hoče, na 4 mesece zapora. Nadškof druga ni zadolžil, kakor da je nekega mešnika iz ene na drugo službo prestavil. Zavolj enakega hudodelstva (?) je bil škof Koet obsojen na 400